

ประเมิน “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ในคดีทักษิณ “ร่ำรวยผิดปกติ” ก่อนศาลตัดสิน

สฤณี อาชวานันทกุล

3 กุมภาพันธ์ 2553

<http://www.fringier.org/>

งานนี้เผยแพร่ภายใต้ลิขสิทธิ์ Creative Commons แบบ Attribution Non-commercial Share Alike (by-nc-sa) โดยผู้สร้างอนุญาตให้ทำซ้ำ แจกจ่าย แสดง และสร้างงานดัดแปลงจากส่วนใดส่วนหนึ่งของงานนี้ได้โดยเสรี แต่เฉพาะในกรณีที่ให้เครดิตผู้สร้าง ไม่นำไปใช้ในทางการค้า และเผยแพร่งานดัดแปลงภายใต้ลิขสิทธิ์เดียวกันนี้เท่านั้น

คดีร่ำรวยผิดปกติ 76,000 ล้านบาท ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้กำหนดพิพากษาวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2553 เป็น “คดีร้อน” ที่ได้รับความสนใจจากสาธารณชนจำนวนมาก

แน่นอนว่าผลคำพิพากษาที่เป็นไปได้มีอยู่ 3 แนวทางเท่านั้น คือ 1. ยกฟ้อง 2. ยึดทรัพย์ทั้งหมด และ 3. ยึดทรัพย์บางส่วน (อ่านฐานคิดและแนวฎีกาในอดีตได้ในข่าวหนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ หัวข้อ “เปิดแนวฎีกา ‘คดีร่ำรวยผิดปกติ’ ในศาลฎีกา ไชรงคำตอบ 7.6 หมื่นล้าน ‘ทักษิณ’” วันที่ 21 มกราคม 2553 – เว็บไซต์

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1264061450&gripid=no&catid=03)

ผู้เขียนไม่ยากที่จะเห็นหรือออกความเห็นที่แนวทางคำพิพากษา “น่าจะ” หรือ “ควรจะ” ออกมาในแนวทางใด เพราะผู้เขียนไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ศาลยังไม่ตัดสิน และข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องจำนวนมากก็ยังไม่ปรากฏต่อสาธารณะ

อย่างไรก็ดี คดีนี้มีแง่มุมที่ผู้เขียนคิดว่าสามารถใช้หลักวิชาการเงินมาอธิบายให้เกิดความกระจ่างได้ โดยเฉพาะวิธีประเมินมูลค่า “ประโยชน์ส่วนเกิน” ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ จากกรณีต่างๆ ที่อัยการฟ้อง พ.ต.ท. ทักษิณว่า “เอื้อประโยชน์” แก่ บมจ. ชิน คอร์ปอเรชั่น (“ชินคอร์ป”)

ก่อนจะอธิบายต่อไปในรายละเอียด ผู้เขียนขอชี้แจงว่า “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ของครอบครัวชินวัตรที่ผู้เขียนประเมินโดยใช้หลักการเงินในบทความนี้ อาจไม่ใช่และไม่ตรงกับมูลค่า “ความเสียหายต่อรัฐ” และระดับความ “ร่ำรวยผิดปกติ” ตามกฎหมายที่ศาลกำลังพิจารณาก็ได้ เนื่องจากเหตุผล 4 ประการหลัก ได้แก่

1. มูลค่า “ความเสียหายต่อรัฐหรือสังคม” อาจสูงกว่ามูลค่า “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ ยกตัวอย่างเช่น กรณีการแปลงค่าสัมปทานเป็นภาษีสรรพสามิตนั้นน่าจะทำให้มูลค่าหุ้นของชินคอร์ป (ที่ครอบครัวชินวัตรถือ) เพิ่มสูงขึ้นจากอำนาจตลาดที่เพิ่มขึ้น (กีดกันคู่แข่งรายใหม่) แต่กรณีนี้น่าจะก่อความเสียหายให้กับประชาชนผู้บริโภคในระยะยาวด้วย เพราะมีผลกระทบเชิงลบต่อแรงจูงใจของผู้ประกอบการที่จะเข้ามาแข่งขันในตลาดใหม่ๆ อาทิ 3G

2. ราคาหุ้นที่กองทุนเทมาเส็กซื้อไปนั้นมิได้สะท้อนแต่มูลค่าของกิจการในเครือชินคอร์ป ณ วันที่ตกลงซื้อ (มกราคม 2549) หากยังสะท้อนผลประกอบการที่เทมาเส็กคิดว่าน่าจะเป็นในอนาคตด้วย เนื่องจากเราไม่มีทางรู้ว่าเทมาเส็กประเมินมูลค่ากิจการอย่างไร ตัวเลขใดๆ ก็ตามที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง (เช่น มูลค่าของส่วนแบ่งรายได้ที่รัฐสูญเสียในอนาคต) จึงเป็นได้อย่างมากเพียงตัวเลขประมาณการเท่านั้น ในบทความชิ้นนี้ผู้เขียนใช้ตัวเลขที่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินของรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี (คตส.) ประเมิน (ซึ่งหลายกรณีเป็นตัวเลขประมาณการของ บมจ. ทีโอที คู่สัญญาสัมปทาน) ประกอบกับตัวเลขที่ประเมินโดย สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ มูลนิธิสถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ในรายงานวิจัยเรื่อง “ทุนสัมปทานกับธรรมาภิบาลทางเศรษฐกิจ” (ดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ http://www.tdri.or.th/ye_06/load_ye06_t.htm)

ผู้เขียนคิดว่าตัวเลขประมาณการของ คตส. และอาจารย์สมเกียรตินั้นค่อนข้างสมเหตุสมผล คือน่าจะใกล้เคียงกับความเป็นจริง หลังจากผู้เขียนลองวิเคราะห์แนวโน้มของบริษัทในเครือชินคอร์ปเปรียบเทียบกับบทวิเคราะห์หลักทรัพย์ของบริษัทหลักทรัพย์ต่างๆ

3. ตัวเลขมูลค่าความเสียหายต่อรัฐที่ คตส. ประเมินนั้นอาจมีใช้ตัวเลขที่ศาลใช้ในการพิพากษาชั้นสุดท้ายก็ได้ บทความฉบับนี้มุ่งอธิบายวิธีประเมินตามหลักการเงินและข้อเท็จจริงที่ปรากฏ มากกว่าจะชี้ชัดลงไปว่าตัวเลขสุดท้ายจะต้องเป็นเท่านี้เท่านี้

4. ความผิดฐาน “ร่ำรวยผิดปกติ” ตามกฎหมายนั้นน่าจะตั้งขึ้นอยู่กับการพิจารณาของศาลว่า แต่ละกรณีที่ยัการกล่าวหา พ.ต.ท. ทักษิณว่า “เอื้อประโยชน์” แก่ชินคอร์ปนั้น เอื้อประโยชน์จริงหรือไม่ และ “บทลงโทษ” ตามกฎหมายควรเป็นเช่นใดและจะเป็นตัวเงินจำนวนเท่าใด ซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของบทความชิ้นนี้ ผู้เขียนเพียงแต่ต้องการคำนวณขนาดของผลกระทบจากกรณีต่างๆ ในสำนวนของอัยการ ต่อผลประโยชน์ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับจากการขายหุ้นเท่านั้น มิได้

ต้องการแสดงความคิดเห็นหรือพิสูจน์ว่ากรณีใดเชื่อประโยชน์ (คือทำให้ชินคอร์ปได้ประโยชน์อย่างผิดกฎหมาย) กรณีใดไม่เชื่อประโยชน์ (คือทำให้ชินคอร์ปได้ประโยชน์อย่างถูกกฎหมาย)

พูดอีกนัยหนึ่งคือ ถ้าศาลตัดสินว่ากรณีใด “เชื่อประโยชน์” ผู้อ่านก็จะสามารถเทียบเคียงได้ว่า ครอบครัวชินวัตร “ร่ำรวยผิดปกติ” เท่าไรจากกรณีดังกล่าว จาก “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ที่ผู้เขียนคำนวณ ถ้าศาลตัดสินว่ากรณีใดไม่ใช่การ “เชื่อประโยชน์” ก็หมายความว่า “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ของครอบครัวชินวัตรนั้นเป็นผลประโยชน์ที่ชอบธรรมตามกฎหมาย มิใช่มูลค่าที่ “ร่ำรวยผิดปกติ” แต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี สำหรับผู้ที่สนใจประเด็นเชื่อประโยชน์และ “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” ผู้เขียนขอแนะนำให้อ่านรายงานวิจัยเรื่อง “ทุนสัมปทานกับธรรมาภิบาลทางเศรษฐกิจ” โดยอาจารย์สมเกียรติที่กล่าวถึงข้างต้น เนื่องจากอธิบายประเด็น “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” ในสมัยรัฐบาลทักษิณเอาไว้อย่างชัดเจน และหลายกรณีก็ตรงกับกรณีที่ คตส. และอัยการสอบสวน

วิธีการและขั้นตอนการประเมิน “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ของครอบครัวชินวัตรในแต่ละกรณีที่อัยการสั่งฟ้อง

1. ประเมินมูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ ซึ่งในหลายกรณีสามารถคิดจากฐานมูลค่าความเสียหายต่อรัฐได้ เช่น การแก้สัญญาสัมปทานเพื่อลดส่วนแบ่งรายได้ ส่งผลให้รัฐเสียหาย บริษัทคู่สัญญาได้ประโยชน์จากการจ่ายส่วนแบ่งรายได้ให้น้อยลง มูลค่าประโยชน์ส่วนเกินนั้นรวมทั้งมูลค่าที่เกิดขึ้นแล้ว และประมาณการมูลค่าที่จะเกิดในอนาคต คิดลด (discount) กลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน สาเหตุที่ต้องรวมประมาณการในอนาคตด้วยคือ “มูลค่ากิจการ” ที่เหมาะสมใช้เป็นพื้นฐานในการเสนอซื้อนั้น รวมมูลค่าของกิจการ ณ ปัจจุบัน และมูลค่าของกิจการในอนาคตที่คาดว่าจะเกิด

ในการคิดลดตัวเลขประมาณการในอนาคตกลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน ผู้เขียนใช้อัตราส่วนคิดลด (discount rate) เท่ากับ 6% เนื่องจากเป็นตัวเลขที่สะท้อนต้นทุนทางการเงินของชินคอร์ปในขณะนั้น

2. ประเมินประโยชน์ส่วนเกินหลังหักภาษี ถ้าบริษัทต้องเสียภาษี เพื่อคำนวณ “กำไรสุทธิส่วนเกิน” ที่บริษัทได้รับ ถ้าความเสียหายของรัฐในกรณีนั้นๆ ทำให้บริษัทได้ประโยชน์

ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่าการลดส่วนแบ่งรายได้ทำให้รัฐเสียหาย (ได้ส่วนแบ่งน้อยลง) 10,000 ล้านบาท กรณีนี้ทำให้บริษัทประหยัดเงิน (จ่ายส่วนแบ่งรายได้น้อยลง) 10,000 ล้านบาท บริษัทเสียภาษีเงินได้ 30% จึงเท่ากับว่าบริษัทมีกำไรสุทธิส่วนเกิน $10,000 \times (100\% - 30\%) = 7,000$ ล้านบาท

3. นำมูลค่ากำไรสุทธิส่วนเกินของบริษัทที่ได้ประโยชน์ส่วนเกิน (จากข้อ 2.) มาคูณกับสัดส่วนการถือหุ้นของชินคอร์ป ณ ต้นปี 2549 (ตอนที่เทมาเส็กมาซื้อหุ้น) เพื่อคำนวณ “กำไรสุทธิส่วนเกิน” ของชินคอร์ป เนื่องจากบริษัทที่ได้รับประโยชน์ในกรณีต่างๆ นั้นไม่ใช่ชินคอร์ปโดยตรง เพราะชินคอร์ปเป็น “บริษัทแม่” (holding company)

ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่า บมจ. แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (“เอไอเอส”) มีกำไรสุทธิส่วนเกิน 7,000 ล้านบาทจากการแก้สัญญาสัมปทาน ก็เท่ากับว่าชินคอร์ปได้รับกำไรสุทธิส่วนเกิน $7,000 \times 42.9\%$ (สัดส่วนการถือหุ้นของชินคอร์ปในเอไอเอส) = 3,000.2 ล้านบาท

4. นำมูลค่ากำไรสุทธิส่วนเกินของชินคอร์ป (จากข้อ 3.) มาคูณกับสัดส่วนการถือหุ้นของครอบครัวชินวัตร ณ ต้นปี 2549 (ตอนที่เทมาเส็กมาซื้อหุ้น) เพื่อคำนวณกำไรสุทธิส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ

ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่าชินคอร์ปมีกำไรสุทธิส่วนเกิน 3,000.2 ล้านบาท ก็เท่ากับว่าครอบครัวชินวัตรได้รับกำไรสุทธิส่วนเกิน $3,000.2 \times 49.6\%$ (สัดส่วนหุ้นที่ครอบครัวถือ) = 1,488 ล้านบาท

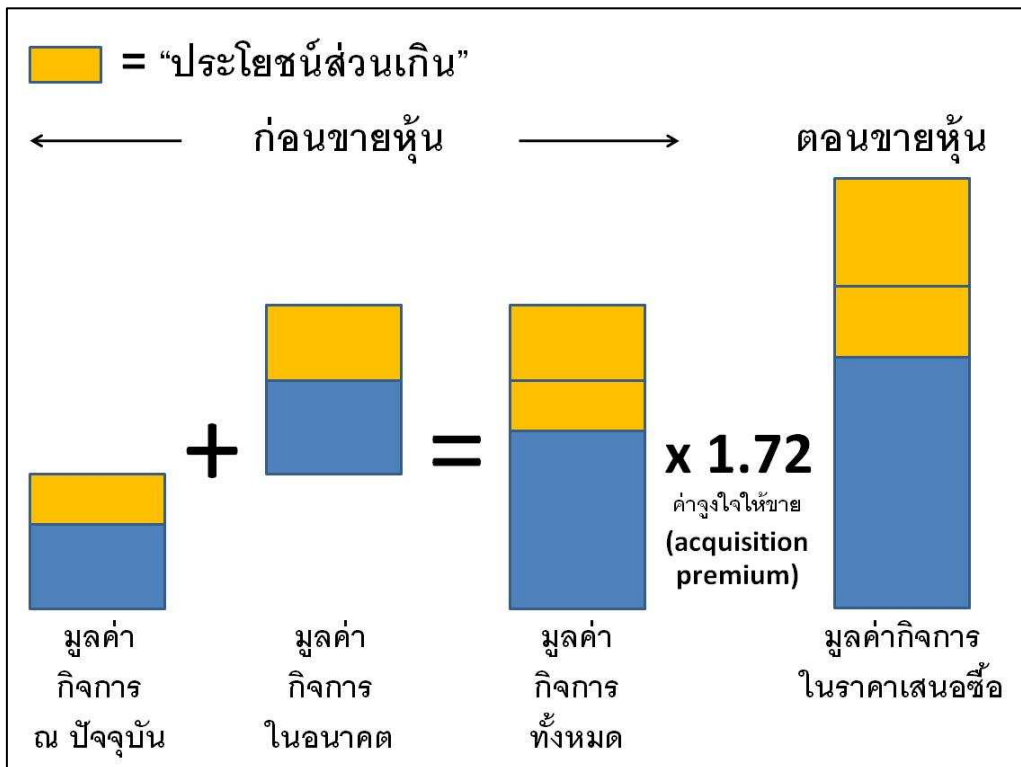
5. นำมูลค่ากำไรสุทธิส่วนเกินของครอบครัวชินวัตร (จากข้อ 4.) มาคูณกับอัตราส่วนราคาเสนอซื้อของเทมาเส็กต่อมูลค่าปัจจุบันของมูลค่าทางบัญชีของชินคอร์ป (ส่วนของผู้ถือหุ้น) ที่ผู้เขียนประมาณการตลอดอายุสัญญาสัมปทานของเอไอเอส (ถึงปี พ.ศ. 2558) คือ 49.25 บาทต่อหุ้น (ราคาเสนอซื้อของเทมาเส็ก) / 28.69 บาทต่อหุ้น (มูลค่าทางบัญชีสะสมที่ผู้เขียนประเมิน) = 1.72 เท่า เพื่อคำนวณ “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ ในราคาหุ้นที่ขายให้กับเทมาเส็ก

ยกตัวอย่างเช่น สมมติว่าครอบครัวชินวัตรได้รับกำไรสุทธิส่วนเกิน 1,488 ล้านบาท ก็เท่ากับว่าครอบครัวชินวัตรได้รับผลประโยชน์ส่วนเกิน $1,488 \times 1.72 = 2,554$ ล้านบาท

ราคาหุ้นที่เทมาเส็กจ่ายให้กับครอบครัวชินวัตรนั้นสามารถแบ่งได้เป็นสองส่วน ส่วนแรกคือ “มูลค่ากิจการ” ของบริษัทในแง่ของ “ส่วนของผู้ถือหุ้น” (ซึ่งประกอบด้วยมูลค่าทางบัญชีปัจจุบัน และมูลค่าเพิ่มจากการทำกำไรในอนาคตที่คิดตกกลับมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน) ส่วนที่สองคือ “ค่าจูงใจให้

ขาย” (acquisition premium) ที่เพิ่มเติ่มอีกจ่ายเพิ่ม ดังนั้น ถ้าหากว่าชินคอร์ปมีมูลค่ากิจการลดลงทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ถ้าหากไม่ได้รับประโยชน์จากมาตรการต่างๆ ที่อัยการกล่าวหา) ก็เท่ากับว่าเพิ่มเติ่มเส้กเสนอซื้อหุ้นที่ราคา 1.72 เท่า ของมูลค่ากิจการที่น้อยลง

แนวทางการประเมินของผู้เขียนสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้ –

ประเมิน “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ของครอบครัวชินวัตรรายกรณี

ในการประเมิน ผู้เขียนจะแบ่งกรณีต่างๆ ตามอัยการ ซึ่งแบ่งเป็น 5 กรณี ได้แก่ (ข้อความในเครื่องหมายคำพูดมาจากสำนวนของอัยการ)

“1. กรณีแปลงค่าสัมปทานเป็นค่าภาษีสรรพสามิต โดยมีการตรา พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.พิกัดอัตราภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 พ.ศ. 2546 ซึ่งกรณีดังกล่าวทำให้มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกิจการโทรคมนาคม โดยให้นำค่าสัมปทานมาหักกับภาษีสรรพสามิต อันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กิจการของผู้ถูกกล่าวหาและพวกพ้อง อีกทั้งยังมีการกำหนดพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 20-50 ทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่ต้องรับภาระมากขึ้น ในขณะที่ผู้ประกอบการรายเดิมมีสิทธินำค่าสัมปทานไปหักจากภาษีของตนได้ พฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการกีดกันระบบ

โทรคมนาคมเสรีอย่างแท้จริง ทำให้ไม่มีผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาประกอบกิจการแข่งขันกับบริษัท เอไอเอส”

บริษัทในเครือชินคอร์ปที่ได้รับประโยชน์ส่วนเกิน: เอไอเอส (ชินคอร์ปถือหุ้น 42.9%) มีรายได้เพิ่มจาก อำนวยตลาดที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากการเก็บภาษีสรรพสามิตเป็นการลดแรงจูงใจของคู่แข่งรายใหม่ที่จะ เข้ามาแข่งขัน (เพราะไม่อยากเสียภาษี)

มูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: ประโยชน์ส่วนเกินของเอไอเอสในกรณีนี้ประเมินเป็น ตัวเลขยาก เนื่องจากขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกมากมายที่ไม่ชัดเจนว่าจะเปลี่ยนไปอย่างไรถ้าไม่มีภาษี สรรพสามิต เช่น ระดับการแข่งขันในตลาด พฤติกรรมของผู้บริโภค ฯลฯ

ด้านค่าใช้จ่ายของบริษัทไม่มีผลกระทบต่อรัฐ เพราะเอไอเอสจะต้องจ่ายรัฐเท่าเดิม เพียงแต่อยู่ในรูป ของภาษีสรรพสามิต บวกกับส่วนแบ่งรายได้ (เช่น 11% + 9%) แทนที่จะเป็นส่วนแบ่งรายได้ได้อย่าง เดียวดังเดิม (เช่น 20%)

ในด้านความเสียหายต่อรัฐ บมจ. ทีไอที ในฐานะคู่สัญญาสัมปทานของเอไอเอส ได้รับความเสียหาย มูลค่า 30,667 ล้านบาท (ปี 2546-2550 ก่อนที่รัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ จะยกเลิกการเก็บภาษีดังกล่าว ตัวเลขจากสมุดปกเหลืองของ คตส. ดาวน์โหลดได้ที่ <http://www.democrat.or.th/ebook/yellow.pdf>) จากค่าสัมปทาน (ส่วนแบ่งรายได้) ที่น้อยกว่าที่ควรจะได้รับ อย่างไรก็ตาม กระทรวงการคลังมีรายได้ จากภาษีสรรพสามิตในส่วนนั้นแทน ทำให้ความเสียหายต่อรัฐที่เป็นตัวเงินมีมูลค่าสุทธิเท่ากับศูนย์ แต่ การกีดกันคู่แข่งรายใหม่นั้นไม่อาจประเมินมูลค่าความเสียหายด้วยหลักการเงินได้ จำต้องอาศัยหลัก เศรษฐศาสตร์ ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของบทความฉบับนี้และความสามารถของผู้เขียน

อย่างไรก็ดี ถ้าหากศาลพิพากษาว่า การออกพระราชกำหนด 2 ฉบับที่ให้แก่ “ภาษีสรรพสามิต โทรคมนาคม” นั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 11 ธันวาคม 2546 เรื่องการจัดเก็บภาษี สรรพสามิตจากกิจการโทรคมนาคม (ที่ให้คู่สัญญาภาคเอกชนมีสิทธินำเงินค่าภาษีดังกล่าวมาหักออก จากส่วนแบ่งรายได้ที่ต้องจ่ายตามสัญญาสัมปทาน) นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในกรณีนั้น “ประโยชน์ ส่วนเกิน” ของเอไอเอสก็จะเท่ากับมูลค่าความเสียหายต่อ บมจ. ทีไอที คือส่วนแบ่งรายได้ที่ควรจะได้รับ จำนวน 30,667 ล้านบาท ซึ่งก็จะหมายความว่า

“กำไรส่วนเกิน” ที่เอไอเอสได้รับหลังหักภาษี เท่ากับ $30,667 \times (1-30\%) = 21,467$ ล้านบาท

“กำไรส่วนเกิน” ที่ชินคอร์ปได้รับ (ถือหุ้นเอไอเอส 42.9%) เท่ากับ $21,467 \times 42.9\% = 9,201$ ล้านบาท

“กำไรส่วนเกิน” ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ (ก่อนขายหุ้น) เท่ากับ $9,201 \times 49.6\% = 4,563$ ล้านบาท

“ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ (หลังขายหุ้น) เท่ากับ $4,563 \times 1.72$ เท่า = 7,833 ล้านบาท (เฉพาะในกรณีที่ศาลพิพากษาว่า พรก. 2 ฉบับนั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่ มติ ครม. ที่ให้หักภาษีออกจากส่วนแบ่งรายได้ ไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ไม่อย่างนั้น ผลประโยชน์ส่วนเกินย่อมจะน้อยกว่านี้ และคำนวณยากด้วยเหตุผลที่ผู้เขียนอธิบายไปแล้วข้างต้น)

“2. กรณีการแก้ไขสัญญาอนุญาตให้ดำเนินกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ลงวันที่ 27 มีนาคม 2533 (ครั้งที่ 6) เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2544 ปรับลดอัตราส่วนแบ่งรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ แบบใช้บัตรจ่ายเงินล่วงหน้า ให้แก่บริษัท เอไอเอส ซึ่งจากการจัดทำข้อตกลงต่อท้ายสัญญา (ครั้งที่ 6) ดังกล่าว ส่งผลให้บริษัทเอไอเอสจ่ายส่วนแบ่งรายได้จากการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ แบบใช้บัตรจ่ายเงินล่วงหน้าให้แก่ บริษัท ทศท ในอัตรา 20% คงที่ตลอดอายุสัญญาสัมปทานตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2544 จากเดิมที่ต้องจ่ายตามสัญญาอนุญาตให้ดำเนินกิจการบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นแบบก้าวหน้าในอัตรา 25% ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543-30 กันยายน 2548 และในอัตรา 30% ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2548-30 กันยายน 2558 ซึ่งเป็นวันสิ้นสุดสัญญาสัมปทาน”

บริษัทในเครือชินคอร์ปที่ได้รับประโยชน์ส่วนเกิน: เอไอเอส (ชินคอร์ปถือหุ้น 42.9%) ได้กำไรเพิ่มจากการจ่ายส่วนแบ่งรายได้ที่น้อยลง

มูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: 70,872 ล้านบาท จากส่วนแบ่งรายได้ที่เอไอเอสประหยัดได้ เท่ากับส่วนแบ่งรายได้ที่ บมจ. ทีโอที ได้รับน้อยลง (ปี 2546-2549 และประมาณการในอนาคต โดย บมจ. ทีโอที, อ่างในมติ คตส. เดือนกรกฎาคม 2551), คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 39,588 ล้านบาท

มูลค่ากำไรส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: $39,588 \times (1-30\%) = 27,712$ ล้านบาท

มูลค่ากำไรส่วนเกินที่ชินคอร์ปได้รับ: $27,712 \times 42.9\% = 11,877$ ล้านบาท

มูลค่ากำไรส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ (ก่อนขายหุ้น): $11,877 \times 49.6\% = 5,891$ ล้านบาท

มูลค่าผลประโยชน์ส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ (หลังขายหุ้น): $5,891$ ล้านบาท $\times 1.72$ เท่า = $10,111$ ล้านบาท

“3. กรณีการแก้ไขสัญญาอนุญาตให้ดำเนินกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ฉบับลงวันที่ 27 มีนาคม 2533 (ครั้งที่ 7) เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2545 เพื่ออนุญาตให้ใช้เครือข่ายร่วม และให้หักค่าใช้จ่ายจากรายรับ และกรณีการปรับลดอัตราค่าใช้เครือข่ายรวม เป็นการเอื้อประโยชน์แก่บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่นฯ และบริษัท เอไอเอส การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาที่ให้บริษัท เอไอเอส เข้าไปใช้เครือข่ายร่วมผู้ให้บริการรายอื่น มีผลต่อการจ่ายเงินผลประโยชน์ที่ บริษัท เอไอเอส ต้องจ่ายให้แก่ บริษัท ทศท และบริษัท กสท ไม่น้อยกว่า 18,970,579,711 บาท กลายเป็น บริษัท เอไอเอส จะได้รับผลประโยชน์ที่ไม่ต้องจ่ายเงินจำนวนดังกล่าว”

บริษัทในเครือชินคอร์ปที่ได้รับประโยชน์ส่วนเกิน: เอไอเอส (ชินคอร์ปถือหุ้น 42.9%) สามารถประหยัดส่วนแบ่งรายได้ที่ต้องจ่ายให้กับ บมจ. ทีโอที จากกรณีที่ บมจ. ทีโอที ปรับลดอัตราค่าใช้เครือข่ายรวม และให้หักค่าใช้จ่ายจากรายรับ

มูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: ไม่ชัดเจน เนื่องจากถึงแม้ว่าเอไอเอสจะประหยัดส่วนแบ่งรายได้ได้ 18,970 ล้านบาท ที่ไม่ต้องจ่าย บมจ. ทีโอที (ปี 2545-2550 และประมาณการในอนาคต ที่จัดทำโดย บมจ. ทีโอที, อ่างโนมติ คตส. เดือนกรกฎาคม 2551, คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 12,595 ล้านบาท) บริษัทก็ยังคงจ่ายค่าเชื่อมโยงโครงข่ายกับบริษัทอื่นในระบบ ซึ่งผู้เขียนไม่มีข้อมูลพอที่จะประเมินได้

“4. กรณีละเว้น อนุมัติ ส่งเสริม สนับสนุนธุรกิจดาวเทียมตามสัญญาดำเนินกิจการดาวเทียมสื่อสารภายในประเทศโดยมิชอบหลายกรณี ได้แก่ การอนุมัติโครงการดาวเทียมไอพี สตาร์, การอนุมัติแก้ไขสัญญาสัมปทาน ครั้งที่ 5 วันที่ 27 ตุลาคม 2547 ลดสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่นฯ ในบริษัท ชิน แซทเทลไลท์ ที่เป็นผู้ขออนุมัติสร้างและส่งดาวเทียมไทยคม และการอนุมัติให้ใช้เงินค่าสินไหมทดแทนของดาวเทียมไทยคม 3 จำนวน 6.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไปเข้าช่องสัญญาณต่างประเทศ อันเป็นการเอื้อประโยชน์บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่นฯ และบริษัท ชิน แซทฯ”

บริษัทในเครือชินคอร์ปที่ได้รับประโยชน์ส่วนเกิน: ชิน แซทฯ (ชินคอร์ปถือหุ้น 41.3%) ได้กำไรเพิ่มจากการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้โครงการไอพี สตาร์

มูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: 16,459 ล้านบาท เท่ากับมูลค่าภาษีที่ได้รับยกเว้นจาก คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในโครงการดาวเทียม ไอพี สตาร์, คิดเป็นมูลค่าปัจจุบันเท่ากับ 12,776 ล้านบาท (สำหรับกรณีอื่นๆ ที่กล่าวถึงในสำนวนอัยการนั้น ผู้เขียนไม่มีรายละเอียด)

มูลค่ากำไรส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: 12,776 ล้านบาท (ไม่ต้องหักภาษี เพราะนี่คือมูลค่าภาษีที่ได้รับยกเว้น)

มูลค่ากำไรส่วนเกินที่ชินคอร์ปได้รับ: $12,776 \times 41.3\% = 5,276$ ล้านบาท

มูลค่ากำไรส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ (ก่อนขายหุ้น): $5,276 \times 49.6\% = 2,617$ ล้านบาท

มูลค่าผลประโยชน์ส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ (หลังขายหุ้น): $2,617$ ล้านบาท $\times 1.72$ เท่า = $4,492$ ล้านบาท

“5. กรณีอนุมัติให้รัฐบาลสหภาพพม่ากู้เงินจากธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (เอ็กซิมแบงก์) เพื่อนำไปซื้อสินค้าและบริการของบริษัท ชิน แซทซ์ โดยเฉพาะ ซึ่งครั้งแรกผู้ถูกกล่าวหาได้สั่งการเห็นชอบให้เอ็กซิมแบงก์ให้วงเงิน 3,000 ล้านบาท แก่รัฐบาลสหภาพพม่า แล้วต่อมาได้สั่งการเห็นชอบเพิ่มวงเงินกู้อีก 1,000 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 4,000 ล้านบาท สำหรับโครงการพัฒนาระบบโทรคมนาคมของสหภาพพม่า โดยให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าต้นทุน รวมทั้งให้ขยายระยะเวลาปลอดการชำระหนี้ การจ่ายเงินต้นจาก 2 ปี เป็น 5 ปี เพื่อประโยชน์ของบริษัท ชิน แซทซ์ ที่ผู้ถูกกล่าวหาและครอบครัวชินวัตรกับพวกมีผลประโยชน์ถือหุ้นอยู่ ในการให้ได้รับงานจ้างพัฒนาระบบโทรคมนาคมจากรัฐบาลสหภาพพม่า”

บริษัทในเครือชินคอร์ปที่ได้รับประโยชน์ส่วนเกิน: ชิน แซทซ์ (ชินคอร์ปถือหุ้น 41.3%) น่าจะได้กำไรส่วนเกินจากการมีรายได้การขายสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น

มูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่บริษัทในเครือได้รับ: ไม่มีรายละเอียดพอที่จะคำนวณ เนื่องจากไม่มีข้อมูลว่า ถ้าเอ็กซิมแบงก์ไม่ปล่อยกู้ รัฐบาลพม่าจะยังซื้อสินค้าและบริการจาก ชิน แซทซ์ อยู่หรือไม่ ถ้าซื้อจะซื้อในราคาใดและเงื่อนไขใด แตกต่างจากกรณีที่เอ็กซิมแบงก์ให้กู้ อย่างไรก็ตาม

มูลค่าความเสียหายต่อรัฐในกรณีนี้คือ 950 ล้านบาท คิดจากต้นทุนส่วนต่างในการอุดหนุนดอกเบี้ย ประเมินโดย สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ในรายงานวิจัยเรื่อง “ทุนสัมปทานกับธรรมาภิบาลทางเศรษฐกิจ”

จากทั้ง 5 กรณีดังกล่าวข้างต้น รวมมูลค่าผลประโยชน์ส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับจากมาตรการที่ อัยการกล่าวหาว่า “เอื้อประโยชน์” เฉพาะกรณีที่ผู้เขียนประเมินได้จากมูลค่าประโยชน์ส่วนเกินที่ ชัดเจน เท่ากับประมาณ $10,111 + 4,492 = 14,603$ ล้านบาท สรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการประเมิน “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ของครอบครัวชินวัตร ถ้าหากศาลพิพากษาว่า การออก พรก. ภาษีสรรพสามิตโทรคมนาคม และมติกรม. ในกรณีที่ 1 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งคู่ หรือชอบด้วยกฎหมายทั้งคู่)

	บริษัทในเครือ ชินคอร์ปที่ได้ ประโยชน์	ความเสียหาย ต่อรัฐทั้งหมด (มูลค่าปัจจุบัน)	กำไรสุทธิ ส่วนเกิน	ชินคอร์ปถือ หุ้น	กำไร ส่วนเกินที่ชิน คอร์ปได้รับ	กำไรส่วนเกินที่ ตระกูลชินวัตรได้รับ (ถือหุ้น 49.6%)	ผลประโยชน์ ส่วนเกินที่ตระกูล ชินวัตรได้รับ
1. เก็บภาษีสรรพสามิต	เอไอเอส	-	คำนวณยาก	42.9%	คำนวณยาก	คำนวณยาก	คำนวณยาก
2. ปรับลดส่วนแบ่งรายได้ฟรีเฟดเป็น 20%	เอไอเอส	39,588	27,712	42.9%	11,877	5,891	10,111
3. แก้อสัญญาโรมมิ่ง	เอไอเอส	12,595	คำนวณยาก	41.3%	คำนวณยาก	คำนวณยาก	คำนวณยาก
4. สิทธิประโยชน์ BOI ของไอที สตาร์	ชิน แซทฯ	12,776	12,776	41.3%	5,276	2,617	4,492
5. สั่งให้เอ็กซิมแบงก์ปล่อยกู้ให้พม่า	ชิน แซทฯ	950	คำนวณยาก	41.3%	คำนวณยาก	คำนวณยาก	คำนวณยาก
มูลค่ารวม		65,909	40,488		17,154	8,507	14,603

อย่างไรก็ตาม ถ้าหากศาลพิพากษาในกรณีที่ 1 ว่า การออกพระราชกำหนด 2 ฉบับที่ให้เก็บ “ภาษี สรรพสามิตโทรคมนาคม” นั้นชอบด้วยกฎหมาย แต่มติคณะรัฐมนตรีวันที่ 11 ธันวาคม 2546 เรื่องการ จัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากกิจการโทรคมนาคม (ที่ให้คู่สัญญาภาคเอกชนมีสิทธินำเงินค่าภาษี ดังกล่าวมาหักออกจากส่วนแบ่งรายได้ที่ต้องจ่ายตามสัญญาสัมปทาน) นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ใน กรณีนั้น “ประโยชน์ส่วนเกิน” ก่อนหักภาษีของเอไอเอสก็จะเท่ากับมูลค่าความเสียหายต่อ บมจ. ทีโอที คือ 30,667 ล้านบาท และเมื่อนำตัวเลขนี้มาผ่านขั้นตอนการประเมินของผู้เขียน ก็จะประเมิน “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ที่ครอบครัวชินวัตรได้รับจากกรณีนี้ได้ว่า อยู่ที่ประมาณ 7,833 ล้านบาท รวม ผลประโยชน์ส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับ เท่ากับประมาณ $7,833 + 10,111 + 4,492 = 22,436$ ล้านบาท

กรณีนี้สรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

**สรุปผลการประเมิน “ผลประโยชน์ส่วนเกิน” ของครอบครัวชินวัตร ถ้าหากศาลพิพากษาว่า
การออก พรก. ภาษีสรรพสามิตโทรคมนาคม ในกรณีที่ 1 ชอบด้วยกฎหมาย แต่ มติ ครม. ไม่
ชอบด้วยกฎหมาย**

	บริษัทในเครือ ชินคอร์ปที่ได้ ประโยชน์	ความเสียหาย ต่อรัฐทั้งหมด (มูลค่าปัจจุบัน)	กำไรสุทธิ ส่วนเกิน	ชินคอร์ปถือ หุ้น	กำไร ส่วนเกินที่ชิน คอร์ปได้รับ	กำไรส่วนเกินที่ ตระกูลชินวัตรได้รับ (ถือหุ้น 49.6%)	ผลประโยชน์ ส่วนเกินที่ตระกูล ชินวัตรได้รับ
1. เก็บภาษีสรรพสามิต	เอไอเอส	30,667	21,467	42.9%	9,201	4,563	7,833
2. ปรับลดส่วนแบ่งรายได้ฟรีเฟดเป็น 20%	เอไอเอส	39,588	27,712	42.9%	11,877	5,891	10,111
3. แก้อสัญญาโรมมิ่ง	เอไอเอส	12,595	คำนวณแยก	41.3%	คำนวณแยก	คำนวณแยก	คำนวณแยก
4. สิทธิประโยชน์ BOI ของไอที สตาร์	ชิน แชทฯ	12,776	12,776	41.3%	5,276	2,617	4,492
5. สั่งให้เอ็กซิมแบงก์ปล่อยกู้ให้พม่า	ชิน แชทฯ	950	คำนวณแยก	41.3%	คำนวณแยก	คำนวณแยก	คำนวณแยก
มูลค่ารวม		96,576	61,955		26,354	13,071	22,436

พึงสังเกตว่า ตัวเลขผลประโยชน์ส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับในประมาณการของผู้เขียนทั้งสองกรณีนั้น (14,603 ล้านบาท หรือ 22,436 ล้านบาท) มีมูลค่าน้อยกว่า “ความเสียหายต่อรัฐ” (65,909 ล้านบาท หรือ 96,576 ล้านบาท) ในประมาณการของผู้เขียนค่อนข้างมาก ส่วนหนึ่งเนื่องจากกำไรส่วนเกินที่บริษัทในเครือชินคอร์ปได้รับนั้นหลายรายการไม่อาจประเมินค่าเป็นตัวเงินได้โดยง่าย เนื่องจากขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกหลายประการที่ไม่แน่นอน เช่น ระดับการแข่งขันในตลาด กลยุทธ์ของผู้เล่นในตลาด พฤติกรรมของผู้บริโภค ฯลฯ

อีกประเด็นหนึ่งที่พึงสังเกตคือ ตัวเลข “ความเสียหายต่อรัฐ” นั้นยังไม่รวม “ความเสียหายต่อสังคม” ในแง่ของการแข่งขันที่ลดลง การกีดกันคู่แข่งรายใหม่ ฯลฯ ซึ่งสามารถใช้หลักเศรษฐศาสตร์ประเมินมูลค่าได้ แต่อยู่นอกเหนือขอบเขตของทั้งบทความฉบับนี้และความสามารถของผู้เขียน

ถ้าศาลตัดสินว่า พ.ต.ท. ทักษิณ “ชุกหุ่น” และ “เอื้อประโยชน์” ให้กับชินคอร์ปจริง ศาลก็อาจตัดสินให้จำเลยชดใช้ความเสียหายให้แก่รัฐ ไม่ว่าจะตนและ/หรือครอบครัวจะได้รับผลประโยชน์ส่วนเกินจากการ “เอื้อประโยชน์” ดังกล่าว น้อยกว่ามูลค่าความเสียหายต่อรัฐเพียงใดก็ตาม

มูลค่าผลประโยชน์ส่วนเกินที่ผู้เขียนประมาณการได้ในบทความฉบับนี้เป็น “ค่าขั้นต่ำ” ในแง่ที่ว่าไม่ได้ประมาณการผลประโยชน์ส่วนเกินที่ครอบครัวชินวัตรได้รับจากกรณีที่ 1, 3 และ 5 (พูดอีกนัยหนึ่งคือ สามารถประมาณการได้เฉพาะกรณีที่ 2 และ 4 เท่านั้น) โดยในกรณีที่ 1 ประโยชน์ส่วนเกินที่เอกชนได้รับจะสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับมุมมองทางกฎหมายที่แตกต่างกันมาก.